

Sygnatura akt II AKa 5/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 lutego 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: SSA Sławomir Wlazło

Sędziowie: SA Zdzisław Klasztorny

SA Piotr Feliniak (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Łukasz Szymczyk

przy udziale: Haliny Tokarskiej, Prokuratora Prokuratury Apelacyjnej w Łodzi

po rozpoznaniu w dniu 25 lutego 2016 r. sprawy

z wniosku **P.L.** zadośćuczynienie i odszkodowanie wynikłe z niewątpliwie niesłusznego zatrzymania w dn. 7 – 8.03.2000 r. i tymczasowego aresztowania od 4.04.2000 r. do 5.07.2000 r.

na skutek apelacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 23 października 2015 r., sygn. akt IV Ko 255/13

- 1) utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok;
- 2) zasądza od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy P. L. kwotę 648 (sześćset czterdzieści osiem) złotych, tytułem kosztów zastępstwa procesowego poniesionych w pierwszej i w drugiej instancji.

SSA Sławomir Wlazło

SSA Zdzisław Klasztorny SSA Piotr Feliniak

II AKa 5/16

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 23 października 2015 roku, w sprawie sygn. akt IV Ko 255/13, po rozpoznaniu sprawy z wniosku P.L. przeciwko Skarbowi Państwa o zadośćuczynienie i odszkodowanie wynikłe z niewątpliwie niesłusznego zatrzymania w dniach 7-8 marca 2000 roku i tymczasowego aresztowania od dnia 4 kwietnia 2000 roku do dnia 5 lipca 2000 roku w sprawie VI Ds. 2/00 Prokuratury Okręgowej w Łodzi (IV K 17/12 Sądu Okręgowego w Łodzi):

na podstawie art. 552a § 1 k.p.c. zasądzone od Skarbu Państwa na rzecz P. L. kwotę 20.000 (dwudziestu tysięcy) złotych tytułem zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie w dniach 7-8 marca 2000 roku i tymczasowe aresztowanie w okresie od dnia 4 kwietnia 2000 roku do dnia 5 lipca 2000 roku wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku; w pozostałej części oddalono wniosek (wyrok k. 537).

Apelację od powyższego wyroku wniósł pełnomocnik wnioskodawcy. Na zasadzie art. 444 k.p.k. oraz art. 425 § 1 i § 2 k.p.k. zaskarżył powyższy wyrok w części oddalającej wniosek powyżej kwoty 20.000 zł tytułem zadośćuczynienia oraz w zakresie dochodzonego odszkodowania - w całości. W oparciu o art. 438 pkt 1 i 2 k.p.k. wyrokowi temu zarzucił:

obrazę prawa procesowego, mogącą mieć wpływ na treść wydanego orzeczenia, a mianowicie:

- art. 19 § 1 k.p.k. przez zaniechanie obowiązku sygnalizacji stwierdzonych poważnych uchybień w działalności Delegatury ABW w Ł., która nie przedstawiła na żądanie Sądu dokumentów dotyczących wnioskodawcy, a mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy oraz nie wyjaśniła powodu, takiego postąpienia, art. 170 § 1 i § 2 k.p.k. przez bezzasadne oddalenie wniosków dowodowych P. L. z pkt VI, VII i VIII wniosku inicjującego postępowanie w sprawie IV Ko 255/13, z motywacją nie znajdującą podstawy w przepisach obowiązującego prawa,

-art. 193 § 1 k.p.k. przez to, że Sąd Okręgowy, pomimo istniejącej potrzeby stwierdzenia okoliczności wymagających wiadomości specjalnych, a mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, nie zasięgnął opinii biegłego z zakresu rachunkowości i finansów oraz rzeczoznawcy majątkowego,

- art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. przez odstąpienie od zastosowania instytucji określonej w art. 322 k.p.c. i zasądzenia odpowiedniej sumy tytułem odszkodowania według własnej oceny, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy, jeżeli Sąd uznał, że ściśle udowodnienie wysokości żądania było niemożliwe lub znacznie utrudnione,
- art. 554 § 4 k.p.k. przez nie zasądzenie na rzecz wnioskodawcy kosztów wynagrodzenia pełnomocnika z wyboru ustanowionego w sprawie,

obrazę prawa materialnego, a mianowicie:

- art. 445 § 1 k.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie do ustalonego w sprawie stanu faktycznego i oddalenie wniosku P.L.o zasądzenie zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w związku z zatrzymaniem oraz tymczasowym aresztowaniem w części przewyższającej kwotę 20.000 zł, a tym samym zasądzenie na jego rzecz kwoty rażąco niewspółmiernej w stosunku do doznanej przez wnioskodawcę krzywdy związanej z bezspornym rozstrojem zdrowia psychicznego, skutkującym doznaniem trwałego uszczerbku na zdrowiu w wysokości 5%,
- art. 6 k.c. i art. 361 § 1 k.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie prowadzące do bezzasadnego oddalenia wniosku o zasądzenie odszkodowania z uwagi na nie udowodnienie żądania oraz brak adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy tymczasowym aresztowaniem wnioskodawcy a doznaną przezeń szkodą majątkową. Na podstawie art. 427 § 1 k.p.k. i art. 437 § 1 i § 2 k.p.k., wniósł o:

zmianę zaskarżonego wyroku przez zasądzenie na rzecz P. L. zadośćuczynienia w kwocie 50.000 (pięćdziesiąt tysięcy) złotych za krzywdę doznaną w wyniku niewątpliwie niesłusznego zatrzymania oraz tymczasowego aresztowania wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty oraz zasądzenie na rzecz wnioskodawcy kosztów ustanowienia pełnomocnika z wyboru według norm przepisanych;

ewentualnie uchylenie wyroku w zakresie dochodzonego odszkodowania (pkt 2 tenoru) i przekazanie w tej części sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania (apelacja k.583-597).

Wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 25 lutego 2016 roku utrzymano w mocy zaskarżony wyrok oraz zasądzono od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy P.L.kwotę 648 (sześćset czterdzieści osiem) złotych, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego poniesionych w pierwszej i drugiej instancji (wyrok k. 623). Wniosek o sporządzenie uzasadnienia złożył pełnomocnik wnioskodawcy (k. 626).

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja jest zasadna jedynie co do zarzutu zawartego w punkcie V apelacji, czyli obrazę art. 554 § 4 k.p.k..

W pierwszej kolejności podnieść należy, iż jako całkowicie niezasadne jawią się podnoszone przez pełnomocnika wnioskodawcy zarzuty dotyczące naruszenia art. 19§1 k.p.k., art. 170§1 i 2 k.p.k. i art. 193§1 k.p.k., gdyż nienadesłanie przez Delegaturę ABW w Ł. wszystkich dokumentów oraz oddalenie wniosku dowodowego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego (k. 2 apelacji) miałyby znaczenie wówczas, gdyby istniał związek przyczynowo - skutkowy pomiędzy zastosowaniem izolacyjnych środków zapobiegawczych wobec P. L., a zaprzestaniem prowadzenia działalności gospodarczej. Brak owego związku czyni bezprzedmiotowym zarzuty naruszenia przepisów prawa procesowego, o których mowa powyżej.

Należy mieć także na uwadze i to, iż w orzecznictwie Sądu Najwyższego trafnie podnosi się, iż w trybie przewidzianym art. 552 § 4 k.p.k. w brzmieniu sprzed 1 lipca 2015r. (obecnie art. 552a § 1 k.p.k.) rekompensowana może być jedynie szkoda i krzywda będąca bezpośrednim następstwem niesłusznie zastosowanego tymczasowego aresztowania (postanowienie SN z dnia 7 lutego 2007r., V KK 51/06, OSNKW 2007r., nr 3, poz. 28; por. także: postanowienie SN z dnia 11 kwietnia 2007r., V KK 227/06, Lex nr 277255; postanowienie SN z dnia 10 października 2012r., V KK 17/12, Lex nr 1228630 oraz postanowienie SN z dnia 1 marca 2012r., IV KK 278/11, OSNKW 2012r., nr 9, poz. 12). W tym stanie rzeczy stwierdzić należy, iż wnioskodawca w trybie przewidzianym przepisami rozdziału 58 Kodeksu postępowania karnego nie może dochodzić odszkodowania i zadośćuczynienia za ewentualną szkodę i krzywdę wynikłą z faktu prowadzonego postępowania karnego wobec niego. W tym zakresie właściwa jest bowiem droga procesu cywilnego.

Jak trafnie zauważył i podkreślił sąd meriti, dopuszczenie dowodu ze wskazanych opinii byłoby zupełnie bezcelowe. Zastosowanie wobec wnioskodawcy izolacyjnego środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania nie spowodowało szkody w majątku spółki (...), w której posiadał on 30% udziałów, lecz było to wynikiem innych zdarzeń. Decyzję o likwidacji działalności spółki (...) oraz istotnego ograniczenia działalności spółki (...) podjął ojciec wnioskodawcy R. L. zaraz po zwolnieniu w dniu 8 marca 2000 roku. Wynikała ona z zabrania w trakcie przeszukania całej dokumentacji obu firm oraz pieczętek, a także zablokowaniu kont bankowych. Nie było możliwości prowadzenia dalszej działalności gospodarczej. Brak było gotówki na prowadzenie dalszej działalności, a nadto dłużnicy nie realizowali zobowiązań i nagłośnienie całej sprawy w mediach. Składniki majątkowe spółek były spieniężane zarówno przez R. L., jak i jego dobrego znajomego, któremu udzielił notarialnego pełnomocnictwa do wykonywania tych czynności, C. J..

Podniesione przez pełnomocnika zarzuty zawarte w apelacji, co do szkody i krzywdy jakiej doznał w związku z likwidacją ww. spółek, są bezzasadne. Wynika to przede wszystkim z faktu, iż wnioskodawca nie zajmował się faktycznie prowadzeniem firm (...) i (...), pełnił podrzędną rolę w ich prowadzeniu, był jedynie udziałowcem. Sam wnioskodawca zaprzeczał wprost, aby zarządzał spółką. Poparte jest to dodatkowo brakiem jakichkolwiek czynności wskazujących na chęć uczestniczenia przez wnioskodawcę w zabezpieczeniu interesów spółek. Pełnomocnik wnioskodawcy w apelacji wykazuje, iż tymczasowe aresztowanie przyniosło wnioskodawcy szkodę majątkową przez to, że było jedną z przyczyn sprawczych ww. upadku firm, konieczności sprzedaży nieruchomości w Z. i maszyn włókienniczych poniżej ich wartości, a przy tym dodaje, że wysokości tej szkody nie jest w stanie wykazać i proponuje zastosowanie art. 322 k.p.c. do oszacowania jej rozmiaru. Ponadto w kontekście tych rozważań zarzuca Sądowi Okręgowemu niewyjaśnienie sprawy przez oddalenie wniosków co do przeprowadzenia dowodów z opinii biegłych ds. rachunkowości i finansów, wyceny nieruchomości oraz maszyn i urządzeń włókienniczych, do czego Sąd Apelacyjny odniósł się powyżej. Wnioskodawca w swoich zeznaniach wskazywał na własne dochody, nie zostały one jednak potwierdzone żadnymi dokumentami, a ich wysokość nie jest pewna także z uwagi na sprzeczność zeznań wnioskodawcy z zeznaniami innego świadka. Zeznanie przytoczone w uzasadnieniu na k. 15, nie pozwalają jednoznacznie ustalić z takiego tytułu i w jakiej wysokości wnioskodawca otrzymywał środki finansowe. Co istotne, należy odróżnić szkodę i krzywdę wyrządzoną w związku z prowadzonym postępowaniem, od szkody i krzywdy jakiej doznał niewątpliwie wnioskodawca w związku z tymczasowym aresztowaniem. Zatem brak możliwości prowadzenia dalszej działalności przez spółki (...) i (...) i związana z tym wyprzedaż mienia przedmiotowych spółek nie był spowodowany bezpośrednio tymczasowym aresztowaniem, a właśnie faktem prowadzenia postępowania karnego. Fakt zastosowania środka izolacyjnego nie miał wpływu na likwidację spółek, gdyż decyzję o tym podjął przebywający

wówczas na wolności R. L., a bezpośrednim powodem takiej decyzji było zatrzymanie dokumentacji firm oraz zablokowanie kont.

W judykaturze podkreśla się, iż w trybie przewidzianym art. 552§4 k.p.k. w brzmieniu sprzed 1 lipca 2015r. (obecnie art. 552a§1 k.p.k.) rekompensowana może być jedynie szkoda i krzywda będąca bezpośrednim następstwem niesłusznie zastosowanego tymczasowego aresztowania (postanowienie SN z dnia 7 lutego 2007r., V KK 51/06, OSNKW 2007r., nr 3, poz. 28; por. także: postanowienie SN z dnia 11 kwietnia 2007r., V KK 227/06, Lex nr 277255; postanowienie SN z dnia 10 października 2012r., V KK 17/12, Lex nr 1228630 oraz postanowienie SN z dnia 1 marca 2012r., IV KK 278/11, OSNKW 2012r., nr 9, poz. 12). W tym stanie rzeczy stwierdzić należy, iż wnioskodawca w trybie przewidzianym przepisami rozdziału 58 Kodeksu postępowania karnego nie może dochodzić odszkodowania i zadośćuczynienia za ewentualną szkodę i krzywdę wynikłą z faktu prowadzonego postępowania karnego wobec niego. W tym zakresie właściwa jest zatem droga procesu cywilnego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie znajduje racjonalnego uzasadnienia zarzut obrazy art. 6 k.c. w zw. z art. 361 k.c., albowiem zatrzymanie i późniejsze tymczasowym aresztowanie nie miało związku przyczynowo skutkowego z zaprzestaniem działalności spółek (...) i (...) i wyprzedają ich majątku.

W przedmiotowej sprawie skutecznie nie można także zarzucić obrazy art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. Rzetelna lektura uzasadnienia zaskarżonego wyroku wskazuje bowiem, wbrew stanowisku pełnomocnika wnioskodawcy, iż ustalenia oraz rozważania sądu orzekającego w tym zakresie zostały uwzględnione, kierując się zasadą swobodnej oceny dowodów, przy uwzględnieniu całokształtu istotnego materiału dowodowego oraz wykorzystując unormowanie wynikające z przepisu art. 322 k.p.c., oceniono i znalazło to odpowiednie odzwierciedlenie w pisemnych motywach zaskarżonego orzeczenia, a więc zasługują na ochronę przewidzianą przepisem art. 7 k.p.k.

Wynika to przede wszystkim z faktu, iż analiza uzasadnienia stawianego zarzutu, wskazuje na polemiczny, a więc nie podlegający uwzględnieniu charakter wywiedzonego środka odwoławczego. Podnieść należy, iż w świetle utrwalonego orzecznictwa przekonanie sądu o wiarygodności jednych dowodów i niewiarygodności innych pozostaje pod ochroną reguły z ww. przepisu, jeżeli jest poprzedzone ujawnieniem w toku rozprawy głównej całokształtu okoliczności sprawy, stanowi wyraz rozważenia wszystkich okoliczności przemawiających zarówno na korzyść, jak i na niekorzyść oskarżonego oraz jest zgodne ze wskazaniami wiedzy i doświadczenia życiowego, a nadto zostało wyczerpująco i logicznie argumentowane w uzasadnieniu wyroku (patrz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2012 r., sygn. III KK 298/12, LEX 1232292).

Ponadto sąd pragnie przypomnieć skarżącemu, iż dokonanie oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w sposób odmienny od oczekiwań stron procesowych nie stanowi naruszenia przepisów art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k. (zob. np. postanowienie SN z dnia 19 lutego 2014 r., II KK 17/14, LEX nr 1425048).

Co więcej, zarzut obrazy art. 19 § 1 k.p.k. przez brak sygnalizacji uchybienia w działaniu instytucji państwowej nie może być podstawą do uchylecia lub zmiany zaskarżonego wyroku. Tylko taka obraza prawa procesowego, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, może stanowić taką podstawę. Jest to więc zarzut bezskuteczny w postępowaniu odwoławczym.

Odnosząc się natomiast do kwestii przyznanego zadośćuczynienia przez sąd I instancji nie można mówić o niewłaściwym zastosowaniu się do przepisu art. 445 § 1 k.c. Co więcej wskazać należy, iż sam fakt, że wnioskodawcy przysługuje zadośćuczynienie w związku z wykonywaniem wobec niego tymczasowego aresztowania jest oczywisty. Problem podniesiony przez pełnomocnika wnioskodawcy dotyczy określenia rozmiaru doznanej krzywdy.

Przy jego ocenie uwzględniono rozmiar cierpień fizycznych, doznanych przez wnioskodawcę, zarówno tych wynikających z upadku ze schodów z nieustalonych bliżej przyczyn, jaki i tych powstałych niewątpliwie w czasie i w związku z jego zatrzymaniem. Sąd I instancji wziął pod uwagę krzywdy, które były szczególnie dotkliwe dla młodego człowieka, którym był wnioskodawca. Przede wszystkim mowa tutaj o pozbawieniu kontaktu z bliskimi osobami przez okres stosowania tego środka izolacyjnego. Ponadto sąd wziął po uwagę dokuczającą mu niepewność o dalszy los

swój i swoich bliskich (tj. ojca i siostry), również pozbawionych wolności. Mając na uwadze te okoliczności, a także stopę życiową wnioskodawcy, Sąd Okręgowy zasądził kwotę adekwatną do rozmiaru doznanych przez niego krzywd, co wyczerpująco uargumentowane jest w uzasadnieniu na k. 8-11.

W orzecnictwie Sądu Najwyższego trafnie podnosi się, iż wyroki wydane w sprawach dotyczących zadośćuczynienia za krzywdę wynikłą z wykonania niesłusznie zastosowanego tymczasowego aresztowania nie są wiążące dla sądów. Każda sprawa o zadośćuczynienie jest bowiem specyficzna i indywidualna, gdyż każdy człowiek inaczej reaguje na krzywdy, ponieważ stanowi złożoną osobowość i różne są warunki w jakich żyje (wyrok SN z dnia 7 maja 2015r., WA 3/15, Lex nr 1729289).

Podniesiony przez pełnomocnika wnioskodawcy zarzut naruszenia art. 554 § 4 k.p.k. poprzez brak zasądzenia kosztów wynagrodzenia pełnomocnika z wyboru jest zasadny i zasługiwał na uwzględnienie. Wysokość tej należności Sąd Apelacyjny określił w oparciu o obowiązujące stawki za czynności adwokackie uwzględniając przy tym ilość terminów przed sądem. Zasądzono od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy P. L.kwotę 648 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego poniesionych w pierwszej i drugiej instancji.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji wyroku.